

EMAPUU JA KOLMAINSUS

Alustasin sel sügisel ilmuvat „Suurt teleraamatut“, mis kirjeldab ja analüüsib Eestis poolsajandini jõudnud teelugu nii: „Ühe väikese rahva jaoks on omakeelne televisioon väga oluline osa aja- ja kultuuriloost. Eesti Televisioon alustas 19. juulil 1955 ning on päevast päeva pakkunud osalust poliitika-, kultuuri- ja ühiskondlikust elust, edastanud teavet ja lahutanud meelt. Usun, et ETV on mõistlikult ja võimete kohaselt eesti rahvaga koos käinud ja teda teeninud, arendanud, hoidnud ja säilitanud olulisimat väärtust, mida rahvas vajab – eesti kultuuri. ETV on ka ise lahutamatu osa eesti kultuurist. ETV on osa meie elust. Kuigi viiekümne aasta sisse mahub erinevaid arusaamu televisiooni eesmärgist, on ETVs alati hoolitud neist, kellele televisiooni tehakse. Kindel on, et ETV on mõjutanud poliitikat ja majandust, kultuuri ja haridust, ajakirjandust, teatrit, muusikat, kino, kirjandust. Temaga koos on üles kasvanud paljud põlvkonnad. ETVs loodi eestikeelse televisiooni alusmüür, arendati välja selle tehniline ja loominguline oskusbaas, koolitati mitmete põlvkondade tegijaid. Aastakümnete jooksul loodi, vahendati ja hoiti alles visuaalne pilt elust ja kultuuriloomest. Tänu ETVs loodud aluspõhjale sai välja areneda ka praegune telemaastik.“

Usutavasti nõustuvad paljud nende väidetega, kõik kindlasti mitte. Televisioon on suur, mitmetahuline ja vastuoluline nähtus. Ta on ülimalt aja- ja ühiskonnatundlik, et mitte öelda neist sõltuv. Tema suhted institutsioonide, huvi- ja vaatajarühmadega on alati emotsionaalselt pingestatud. Ideaalis on ta suur kolmainesus. Kõigepealt uudiste- ja publitsistikakanal, informeeritud avalikkust loov ja taastootev teabe- ja arutlusruum. Seejärel lõbumeedium, ajaviite ja lõõgastuse pakkuja. Ning lõpuks kultuurikanal ja kunstiteoste looja. Telemosaiigis on palju värve ja toone ning igal põlvkonnal on oma versioon telest nende elus.

Televisioonis on muutumatu vaid see, et kõik pidevalt muutub, televisioon algab igal päeval uuesti ega lakka tegijate hinges hetkekski. Teletegijate püüie olla sõltumatu ja iseseisev on niisama tugev kui haavatavus ja mõjutatavus ideoloogiast ja võimu survest. See vastasseis on kõikidel aegadel stimuleerinud tegijate kustumatut loomingulist inspiratsiooni, „toitnud“ teletegemise sisepinget ja identiteediotsinguid.

Moodsa aja televisioon kipub muutuma globaalseks universaalseks meelelahutusäriks. Tõsimeelne ja kultuurikeskne ETV ei korja tippreitinguid. Noorel põlvkonnal on raske mõista, mis põhjusel peaks riik ETV eest raha välja andma. Kas „päris“ ETV aeg saab otsa siis, kui lõpevad tänaste reality-nautijate vanemate ja vanavanemate mälestused ETV kunagistest tipplavastustest, filmidest, kuulsatest sarjadest ja telenägudest?

Mõtlen ise ETVst selgelt idealistlikult, mõtlen kui emapuust, mille ümber rahvas häda saabudes kokku saaks tulla. Häda võib tulla, kui ühe väikese rahva keel, kultuur või vabadus ohtu peaksid sattuma. Päris võimatu see ju pole. Seetõttu ei saa ka emapuud maha jätta. Aga rahulikumates oludes on iga riik, iga rahvas ja iga aeg enamasti oma televisiooni väärt.

HAGI ŠEIN,
teleloolane